
MONOGRAFIE PRAWNICZE

TEORIA
PRACOWNICZEJ
ODPOWIEDZIALNOŚCI
PORZĄDKOWEJ

KAROL KULIG

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

KAROL KULIG • TEORIA PRACOWNICZEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI
PORZĄDKOWEJ

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Witold Kurowski

**STOSUNEK PRACY WYNIKAJĄCY Z UMOWY W PRAWIE
PRYWATNYM MIĘDZYNARODOWYM**

Małgorzata Sieradzka

**CHARAKTER PRAWNY POSTĘPOWANIA I RODZAJE
ROZSTRZYGNIEŃ WYDAWANYCH W POSTĘPOWANIU
W SPRAWACH PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH ZBIOROWE
INTERESY KONSUMENTÓW**

Marcin Menkes

**GOVERNANCE GOSPODARCZY – STUDIUM PRAWNO-
MIĘDZYNARODOWE**

Małgorzata Wach-Pawliczak

**WYŁĄCZENIE WSPÓLNIKA ZE SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ
ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ**

Anna Walaszek-Pyziół (red.)

**INTERDYSCYPLINARNE PROBLEMY NIELEGALNEGO
POBORU ENERGII. STUDIUM PRAWNE**

Sabina Kubsik

**PRZEDKONTRAKTOWA ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ODSZKODOWAWCZA Z TYTUŁU NIEUCZCIWYCH
NEGOCJACJI**

Marcin Aślanowicz

POZYCJA PRAWNA ARBITRA W ARBITRAŻU HANDLOWYM

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

TEORIA PRACOWNICZEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI PORZĄDKOWEJ

KAROL KULIG

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa:
prof. dr hab. Wojciech Jakimowicz
dr hab. Monika Latos-Miłkowska

Publikacja dofinansowana przez Fundację Sądecką

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9223-3

ISBN e-book 978-83-255-9224-0

*Tym, którzy byli i są dla mnie inspiracją
do pełniejszego życia,
książkę tę dedykuję*

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XV
Wstęp	XXIII
Rozdział I. Zarys genezy odpowiedzialności porządkowej	1
§ 1. Starożytność i średniowiecze	1
§ 2. Od feudalizmu do kapitalizmu	5
§ 3. Wiek XX – spór kapitalizmu liberalnego i socjalizmu	7
Rozdział II. Pojęcie kary w systemie prawa	15
§ 1. Uwagi wstępne	15
§ 2. O pojęciu kary	16
§ 3. Kara czy sankcja	19
§ 4. Sankcje prawa karnego	22
I. Uwagi wstępne	22
II. Racjonalizacja sankcji prawa karnego	23
III. Cele sankcji prawa karnego	26
IV. Charakter sankcji prawa karnego	28
V. Podsumowanie charakterystyki sankcji prawa karnego	31
§ 5. Sankcje prawa administracyjnego	32
I. Uwagi wstępne	32
II. Cele i funkcje sankcji prawa administracyjnego	33
III. Stosowanie sankcji prawa administracyjnego	37
§ 6. „Sankcja” prawa cywilnego – kara umowna	40
I. Uwagi wstępne	40
II. Geneza cywilnej kary umownej	42
III. Odszkodowanie umowne w przedwojennym Kodeksie zobowiązań	43
IV. Kara umowna i jej funkcje na gruncie Kodeksu cywilnego	44
Rozdział III. Odpowiedzialność porządkowa w prawie polskim	51
§ 1. Przedkodeksowa „odpowiedzialność porządkowa” pracowników ...	51

---

§ 2. Kształtowanie się odpowiedzialności porządkowej w Kodeksie pracy	58
I. Uwagi wstępne	58
II. Ewolucja i rewolucja treści przepisów o odpowiedzialności porządkowej	59
§ 3. Teorie dotyczące charakteru odpowiedzialności porządkowej	68
I. Uwagi wstępne	68
II. Teorie zobowiązaniowe	69
III. Teorie niezobowiązaniowe	74
Rozdział IV. Charakter prawny obowiązków porządkowych pracownika	79
§ 1. Uwagi wstępne	79
§ 2. Katalog przesłanek ustawowych odpowiedzialności porządkowej	83
§ 3. Naruszenie organizacji i porządku w procesie pracy	86
§ 4. Naruszenie przepisów BHP i ppoż.	99
Rozdział V. Katalog kar porządkowych oraz ich funkcje	107
§ 1. Uwagi wstępne	107
§ 2. Kary niemajątkowe	108
§ 3. Kara majątkowa	113
I. Uwagi wstępne	113
II. Sankcje majątkowe w prawie karnym i administracyjnym	114
III. Kara pieniężna jako sankcja majątkowa w prawie pracy	117
IV. Funkcje kary pieniężnej w prawie pracy	121
Rozdział VI. Prawna pozycja pracodawcy w pracowniczej odpowiedzialności porządkowej	125
§ 1. Wprowadzenie	125
§ 2. Wertykalna czy horyzontalna pozycja stron stosunku pracy	127
§ 3. Pracodawca jako organ administrujący	136
§ 4. Władztwo administracyjne w pracowniczej odpowiedzialności porządkowej	146
Rozdział VII. Delikt porządkowy jako delikt administracyjny	153
§ 1. Wprowadzenie	153
§ 2. Problem z rozgraniczeniem deliktów administracyjnych i wykroczeń	154
§ 3. Istota kary pieniężnej w prawie administracyjnym	156
§ 4. Kara porządkowa jako kara administracyjna	162

Rozdział VIII. Decyzja administracyjna w odpowiedzialności porządkowej	165
§ 1. Stosunek administracyjnoprawny w odpowiedzialności porządkowej	165
§ 2. Forma prawna aktu ukarania w pracowniczej odpowiedzialności porządkowej	167
Rozdział IX. Stosowanie procedury administracyjnoprawnej w postępowaniu porządkowym	183
§ 1. Elementy administracyjnoprawne w postępowaniu porządkowym .	183
I. Uwagi wprowadzające	183
II. Terminy przy stosowaniu kary porządkowej	184
III. Wysłuchanie pracownika	186
IV. Zawiadomienie pracownika o zastosowanej karze porządkowej	192
V. Strona subiektywna odpowiedzialności porządkowej – stopień winy i dotychczasowy stosunek do pracy	194
VI. Elementy decyzji nakładającej karę porządkową	196
VII. Sprzeciw pracownika – wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy	199
VIII. Termin na podjęcie czynności i moc wiążąca stanowiska związku zawodowego	208
IX. Pouczenie o przysługującej pracownikowi sądowej weryfikacji odrzucenia sprzeciwu	212
1. Uwagi wstępne	212
2. Obowiązek poinformowania pracownika o prawie do sądu	213
3. Przywrócenie uchybionego terminu do wniesienia odwołania do sądu	215
§ 2. Sądowa weryfikacja decyzji pracodawcy	216
I. Sąd pracy czy sąd administracyjny	216
II. Skutki prawne wyroku	223
§ 3. Uznanie kary porządkowej za niebyłą – zatarcie ukarania	224
§ 4. Zasada praworządności i uznanie administracyjnoprawne w prawie pracy	228
§ 5. Odpowiedzialność za bezprawne ukaranie	230
Zakończenie	233
Summary	237
Zusammenfassung	239
Indeks rzeczowy	241

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

EKPC	Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
KZ	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.)

2. Organy orzekające

ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	sąd apelacyjny
SKO	samorządowe kolegium odwoławcze
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	wojewódzki sąd administracyjny

3. Czasopisma i publikatory

Apel. W-wa	Apelacja – Sąd Apelacyjny w Warszawie
------------------	---------------------------------------

Wykaz skrótów

AUMCS	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
AUWr	Acta Universitatis Wratislaviensis
AUWr PPIA	Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
CBOSA	Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CzPKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. MPPiSS	Dziennik Urzędowy Ministra Pracy, Płacy i Spraw Socjalnych
Dz.Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
Dz.Urz. WE	Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
Legalis	System Informacji Prawnej Wydawnictwa C.H.Beck
LEX	System Informacji Prawnej LEX
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
MoPr	Monitor Prawa Pracy
NP	Nowe Prawo
ONSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
OwSS	Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych
PB	Prawo Bankowe
PS	Przegląd Sądowy
PiP	Państwo i Prawo
PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PPK	Przegląd Prawa Karnego
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
SIL	Studia Iuridicia Lublinensia
SP	Studia Prawnicze
Sł. Prac.	Służba Pracownicza

ZPUKSW ..... Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

4. Inne skróty

art. .... artykuł (-y)
BHP ..... bezpieczeństwo i higiena pracy
cyt. .... cytowany (-a, -e)
n. .... następny (-a, -e)
niepubl. .... niepublikowany
np. .... na przykład
Nr ..... numer
orz. .... orzeczenie
post. .... postanowienie
por. .... porównaj
poz. .... pozycja
ppoż. .... przeciwpożarowy
red. .... redakcja
t. .... tom
t.j. .... tekst jednolity
uchw. .... uchwała
ust. .... ustęp (-y)
wyr. .... wyrok
zd. .... zdanie
ze zm. .... ze zmianami
zob. .... zobacz
ZUS ..... Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wykaz literatury

- Adamiak B.*, Zagadnienie domniemania formy decyzji administracyjnej, w: Podmioty administracji publicznej i prawne formy ich działania. Studia i materiały z Konferencji naukowej poświęconej jubileuszowi 80-tych urodzin profesora Eugeniusza Ochendowskiego, Toruń 2005
- Adamiak B., Borkowski J.*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2014
- Antonów K.* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, LEX/el. 2014
- Aronson A.*, Człowiek istota społeczna, Warszawa 2014
- Assorodobraj N.*, Początki klasy robotniczej – problem rąk roboczych w przemyśle polskim epoki stanisławowskiej, Kraków 1946
- Baran K.W.* (red.), Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2012, 2014
- Baran K.W.* (red.), Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych, Warszawa 2013
- Baran K.W.* (red.), Zarys systemu prawa pracy, t. 1, Część ogólna prawa pracy, Warszawa 2010
- Baszkievicz J., Ryszka F.*, Historia doktryn politycznych i prawnych, Warszawa 1973
- Biernat S.*, Prywatyzacja zadań publicznych. Problematyka prawna, Warszawa–Kraków 1994
- Blicharz J.*, Kategoria interesu publicznego jako przedmiot działania administracji, AUWr PPIA 2004, Nr 60
- Błachnio-Parzych A.*, Sankcja administracyjna a sankcja karna w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w: *M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki* (red.), Sankcje administracyjne. Blaski i cienie, Warszawa 2011
- Błachut J., Gaberle A., Krajewski K.*, Kryminologia, Gdańsk 2001
- Błaś A.*, Formy działania administracji w warunkach prywatyzacji zadań publicznych, w: Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia. Materiały Konferencji Naukowej Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego, Łódź 2000
- Boć J.* (red.), Prawo administracyjne, Wrocław 1993
- Boć J.*, Prawo administracyjne, Wrocław 2005
- Bojanowski E.*, Kilka uwag o sposobach kształtowania sytuacji prawnoadministracyjnej, w: Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora zw. dra hab. Józefa Filipka, Kraków 2001
- Bojarski T.*, Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2003

- Borkowski J.*, Pojęcie władztwa administracyjnego, AUWr PPIA 1972, Nr 2
- Buchała K.*, Prawo karne materialne, Warszawa 1989
- Buchała K., Zoll A.*, Polskie prawo karne, Warszawa 1997
- Burzyński P.*, Ustawowe określenie sankcji karnej, Warszawa 2008
- Cholewa-Klimek M.*, Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, Warszawa 2006
- Chróścielewski W.*, Imperium a gestia w działaniach administracji publicznej (w świetle doktryny i zmian ustawodawczych lat 90-tych), PiP 1995, Nr 6
- Cieślak M.*, Dzieła wybrane, t. 3, Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia, Kraków 2011
- Cieślak M.*, O węzłowych pojęciach związanych z sensem kary, NP 1969, Nr 2
- Cieślak W.*, Prawo karne. Zarys instytucji i naczelnne zasady, Warszawa 2010
- Complak K.*, Normy pierwszego rozdziału Konstytucji RP, Wrocław 2007
- Czachórski W.*, Zarys prawa zobowiązań. Część ogólna, Warszawa 1963
- Czachórski W.*, Zobowiązania. Zarys wykładu, Warszawa 2009
- Czajka S.*, Przedsiębiorstwo wychowujące, Warszawa 1978
- Dajczak W., Giaro T., Longchamps de Berier F.*, Prawo rzymskie. U podstaw prawa prywatnego, Warszawa 2012
- Dawidowicz W.*, Z problematyki decyzji organów administracji państwowej w świetle orzecznictwa NSA, PiP 1984, Nr 10
- Dąbkowski P.*, Prawo prywatne polskie, t. 2, Lwów 1911
- Dolecki H., Wiśniewski T.* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1 i 2, Warszawa 2013
- Dörre-Nowak D.*, Ochrona godności i innych dóbr osobistych pracownika, Warszawa 2005
- Duhigg Ch.*, Siła nawyku – dlaczego robimy to, co robimy i jak można to zmienić w życiu i biznesie, Warszawa 2013
- Duda M.*, Pojęcie i rodzaje sankcji prawnej, Prawo – Administracja – Kościół 2005, Nr 5
- Dukiet-Nagórska T.* (red.), Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa, Warszawa 2008
- Dziedzic A.*, Powszechna historia prawa, Warszawa 2012
- Dziedziak W.*, Działania motywacyjne sankcji prawnych i moralnych, SIL 2005, t. V
- Dziedziak W.*, Próba charakterystyki sankcji prawnych i moralnych, AUMCS 1992, Sectio G, t. XXXIX
- Engels F.*, Położenie klasy robotniczej w Anglii, Warszawa 1952
- Fenichel Z.*, Prawo pracy. Komentarz, Kraków–Warszawa 1939
- Filipek J.*, Elementy strukturalne norm prawa administracyjnego, Warszawa–Kraków 1982
- Filipek J.*, Prawo administracyjne, Kraków 2003
- Fill W.*, Charakter prawny administracyjnych kar pieniężnych (na tle prawa ochrony środowiska), PiP 2009, Nr 6
- Florczak-Wątor M.*, Horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych, Kraków 2014

- Florek L. (red.), Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2011
- Florek L., Prawo pracy, Warszawa 2011
- Frankiewicz E., Wydanie a doręczenie decyzji administracyjnej, PiP 2002, Nr 2
- Fromm E., Ucieczka od wolności, Warszawa 2014
- Gajda-Durlík M., Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, Przemysł 2005
- Gardocki L., Prawo karne, Warszawa 2009, 2010
- Garlicki L., Wstęp, w: L. Garlicki (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. 5, Warszawa 2007
- Góral Z., Odpowiedzialność porządkowa pracowników w świetle najnowszego orzecznictwa sądowego, PiZS 2002, Nr 11
- Góral Z., Pracownicza odpowiedzialność porządkowa, Łódź 1987
- Grzegorzczak T. (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, LEX/el. 2013
- Grzeszczyk T., Dyscyplina pracy. Problemy społeczno-ekonomiczne i prawne, Warszawa 1978
- Grzybowski C., Odpowiedzialność z tytułu kar pieniężnych za usuwanie drzew i krzewów bez wymaganego zezwolenia, MoP 2000, Nr 6
- Guz T., Gluchowski J., Pałubski M.R. (red.), Synteza prawa polskiego od 1989 roku, Warszawa 2013
- Hauser R., Stosunek administracyjnoprawny, w: R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), System Prawa Administracyjnego, t. 1, Instytucje prawa administracyjnego, Warszawa 2015
- Hauser R., Niewiadomski Z., Wróbel A. (red.), System Prawa Administracyjnego, t. 2, Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej, Warszawa 2012
- Hauser R., Niewiadomski Z., Wróbel A. (red.), System Prawa Administracyjnego, t. 6, Podmioty administrujące, Warszawa 2011
- Hauser R., Niewiadomski Z., Wróbel A. (red.), System Prawa Administracyjnego, t. 7, Prawo administracyjne materialne, Warszawa 2012
- Heidrich Z., Zasady organizacji i kierowania, Warszawa 1967
- Heller M., Filozofia przypadku – kosmiczna fuga z preludium i codą, Kraków 2012
- Heller M., Moralność myślenia, Kraków 2015
- Iserzon E., Prawo administracyjne. Podstawowe instytucje, Warszawa 1968
- Iwulski J., Sanetra W., Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2009
- Jackowiak U. (red.), Kodeks pracy z komentarzem, Gdynia 2004
- Jackowiak U., Uziak W., Wypych-Żywicka A., Prawo pracy, Warszawa 2012
- Jakimowicz W., O publicznych prawach podmiotowych, PiP 1999, Nr 1
- Jakimowicz W., Problem definiowania pojęcia decyzji administracyjnej, PS 2000, Nr 10
- Jakimowicz W., (red.), Przewodnik po prawie administracyjnym, Warszawa 2013
- Jakimowicz W., Publiczne prawa podmiotowe, Kraków 2002
- Jakimowicz W., Publiczne prawa podmiotowe państwa, PiP 2001, Nr 10
- Jakimowicz W., Wykładnia w prawie administracyjnym, Kraków 2006

- Jakubecki A.* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2015
- Jastrzębski J.*, Kara umowna, Warszawa 2006
- Jaśkiewicz W., Jackowiak C., Piotrowski W.*, Prawo pracy w zarysie, Warszawa 1979
- Jaśkowska M.*, Charakterystyczne cechy stosowania prawa administracyjnego, w: *J. Osiński* (red.), Administracja publiczna na progu XXI wieku, Warszawa 2011
- Jaśkowski K., Maniewska E.*, Kodeks pracy. Komentarz. Ustawy towarzyszące z orzecznictwem. Europejskie prawo pracy z orzecznictwem, t. 1, Warszawa 2014
- Jendroška J., Adamiak B.*, Głosa do wyroku NSA z 27.4.1981 r., SA 77/81, OSPiKA 1983, Nr 5
- Jończyk J.*, Płaca, PiZS 2014, Nr 6
- Jończyk J.*, Prawo pracy, Warszawa 1992
- Jończyk J.*, Rekonstrukcja zatrudnienia i zabezpieczenia społecznego. Podstawowe pojęcia prawne, PiZS 2014, Nr 1
- Jończyk J.*, Spory ze stosunku pracy, Warszawa 1965
- Każmierska-Patrzyzna A., Rabiega-Przyłęcka A.*, Sankcje administracyjne na przykładzie administracyjnych kar pieniężnych za usuwanie bez zezwolenia lub niszczenie drzew i krzewów, w: *M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki* (red.), Sankcje administracyjne. Blaski i cienie, Warszawa 2011
- Kędziora R.*, Ogólne postępowanie administracyjne, Warszawa 2010
- Kielkowski T.*, Nabywanie prawa na mocy decyzji administracyjnej, Warszawa 2012
- Knosala E.*, Zarys nauki administracji, Warszawa 2010
- Knüttel R.*, Stipulatio poenae. Studien zur römischen Vertragsstrafe, Köln 1976
- Kolasiński K.*, Prawo pracy i zabezpieczenia społecznego, Toruń 2003
- Kolańczyk K.*, Prawo rzymskie, Warszawa 2000
- Konarska-Wrzosek V., Marek A., Oczkowski T.*, Podstawy prawa karnego i prawa wykroczeń, Toruń 2012
- Kosut A., W. Perdeus* (red.), Przemiany prawa pracy. Od kodyfikacji do współczesności. Księga jubileuszowa w siedemdziesięciolecie urodzin Profesor Teresy Liszcz, SIL 2015, t. XXIV
- Król M.*, Byliśmy głupi, Warszawa 2015
- Królikowski M., Zawłocki R.*, Prawo karne, Warszawa 2015
- Kruk E.*, Sankcja administracyjna, Lublin 2013
- Kruszewska J.*, Dyscyplina pracy i zwolnienia od pracy. Przepisy i komentarz, Warszawa 1980
- Kubot Z.*, Charakter prawny odpowiedzialności porządkowej w kodeksie pracy, PiP 1975, Nr 7
- Kubot Z.*, Pozycja prawna stron w umownych stosunkach pracy, Wrocław 1978
- Kulig K.*, Aksjologiczne podłoże pracowniczego prawa do odpoczynku dobowego, w: Studia z zakresu prawa pracy i polityki społecznej, Kraków 2015
- Kulig K.*, Doraźne czynności związkowe. Prawo podmiotowe pracownika czy prawo organizacji związkowej, PiZS 2015, Nr 8
- Kulig K.*, Prawo pracownika do odpoczynku dobowego, PiZS 2015, Nr 2

- Kuliszer J.*, Powszechna historia gospodarcza średniowiecza i czasów nowożytnych, t. 1, Warszawa 1961
- Lachowski J., Marek A.*, Prawo karne. Zarys problematyki, Warszawa 2013
- Latos-Milkowska M.*, Interes publiczny a interes prywatny w prawie pracy, MoPr 2012, Nr 7
- Latos-Milkowska M.*, Ochrona interesu pracodawcy, Warszawa 2013
- Lebowa D., Sikora K.*, Decyzja jako kwalifikowany akt administracyjny, w: *J. Niczyporuk* (red.), Kodyfikacja postępowania administracyjnego na 50-lecie k.p.a., Lublin 2010
- Lega C.*, Il poteredisciplinare del datore di lavoro, Milan 1956
- Leoński Z.*, Odpowiedzialność „porządkowa” przewidziana w kodeksie pracy a odpowiedzialność dyscyplinarna funkcjonariuszy państwowych, w: *W. Piotrowski* (red.), Zagadnienia prawne stosunków pracy w administracji państwowej, Poznań 1981
- Leser Z.*, Umowa o pracę, Lwów 1905
- Lewandowski H.*, Uprawnienia kierownicze w stosunku pracy, Łódź 1973
- Lewicki M.*, Sankcje prawne w prawie administracyjnym, Wydział Prawa i Administracji UŁ, Łódź 2006 (niepublikowana praca doktorska)
- Liszczyński T.*, Prawo pracy, Warszawa 2011
- Litwin J.*, Zmierzch koncepcji tzw. bezwzględnej nieważności niektórych decyzji administracyjnych na forum cywilnym, NP 1965, Nr 10
- Longchamps de Berier R.*, Zobowiązania, Lwów 1939
- Longchamps F.*, O pojęciu stosunku prawnego, PiP 1958, Nr 1
- Łętowska E.* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 5, Prawo zobowiązań – część ogólna, Warszawa 2013
- Marek A.*, Kodeks karny. Komentarz, LEX/el. 2010
- Marek A.*, Prawo karne, Warszawa 2005, 2011
- Masewicz W.*, Środki dyscyplinujące pracownika, Warszawa 1993
- Morawski L.*, Wstęp do prawoznawstwa, Toruń 2008, 2012
- Morawski L.*, Zasady wykładni prawa, Toruń 2006
- Mozgawa M.* (red.), Prawo karne materialne. Część ogólna, Warszawa 2011
- Nałęcz A.* (red.), Kodeks pracy z komentarzem, Gdańsk 1996
- Niewiadomski Z.* (red.), Prawo administracyjne, Warszawa 2013
- Niżnik-Dobosz I.*, Aksjologia sankcji w prawie administracyjnym, w: *M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki* (red.), Sankcje administracyjne. Blaski i cienie, Warszawa 2011
- Nowacki J.*, Odpowiedzialność porządkowa pracowników przedsiębiorstw, Warszawa 1973
- Ochendowski E.*, Prawo administracyjne. Część ogólna, Toruń 2013
- Ostaszewski P.*, Lęk przed przestępczością – aspekty teoretyczne, metodologiczne i empiryczne, Warszawa 2014
- Patulski B., Patulski W.*, Odpowiedzialność porządkowa pracowników, Gdańsk 2000